

مجازی خوان‌ها چه می‌خوانند

محمدحسین سلطانی خبرنگار

آخرین کتابی که در یکی از دو اپلیکیشن اصلی خواندید چه بود؟ شاید اگر تا چند سال قبل این سؤال در محافل اهالی کتاب مطرح می‌شد، طیف گسترده‌ای، مخالفت‌هایشان را با کتاب الکترونیکی و صوتی ابراز می‌کردند و در اصالت کتاب‌های متنی سخن می‌گفتند اما پس از کرونا و با قدرت گرفتن طاقچه و فیدیبو، عملاً بخشی از بازار کتاب به بخش مجازی منتقل شد و بسیاری از نویسندگان و ناشران به بخش مجازی کوچ کردند.

گرانی کاغذ و نسخه فیزیکی، علاقه مخاطبان به کتاب صوتی، راحت‌تر شدن رابط کاربری اپلیکیشن‌های کتابی باعث شد، به موازات بازار اصلی کتاب، بازار مجازی کتاب هم رشد کرده و جایش را کم‌کم در میان مخاطبان باز کند. با توجه به همین اتفاقات، آمارهای دو اپلیکیشن اصلی کتاب، بدل به مرجعی شدند برای بررسی کم و کیف مطالعه مردم.

فیدیبو روز گذشته آمار سالانه خود را منتشر کرد و از ذائقه مخاطبان کتاب‌های الکترونیکی در سال ۱۴۰۳ گفت. این اپلیکیشن کتاب در حدود ۱۵ بخش داده‌ای حاصل از مطالعه مخاطبانش را مورد سنجش قرار داد، طاقچه هم در بستر اپلیکیشن داده‌هایی را بر سهولت دسترسی کاربران قرار داده که با مقایسه میان این دو آمار، نکات جالبی از ذائقه مخاطب مجازی خوان به دست می‌آید.

پرفروش‌های متنی

بر اساس آمارهای فیدیبو ۵ اثر پرفروش این اپلیکیشن در سال ۱۴۰۳، «وقتی نیچه گریست»، «درمان شوپنهاور»، «چهل و هشت قانون قدرت»، «عادت‌های اتمی» و «امامان و معنی زندگی» هستند. نکته جالب اینجاست که از میان پنج اثر متنی پرفروش فیدیبو، سه اثر مربوط به یک نویسنده خاص یعنی آرون دی. پالوم است. جدای از این هر پنج اثر پرفروش فیدیبو، با مایه‌های روان‌شناسی و روان‌کاوی است. برخلاف فیدیبو اوضاع در طاقچه متفاوت است. بیشترین آثار دانلود شده متنی در طاقچه، «شاهنامه»، «زن زیادی»، «دیوان حافظ»، «لیلی مجنون» و «زندگی‌نامه استیو جابز» است که حضور ۳ کتاب شعر در آمار طاقچه، تفاوت این اپلیکیشن را با فیدیبو رقم می‌زند.

با این حال وقتی به محبوب‌ترین آثار متنی در طاقچه نگاه کنیم، حضور پنج اثر «کتابخانه نیمه‌شب»، «آب‌یات هل‌دار»، «شاهنامه»، «سلام بر ابراهیم» و «روای نیمه‌شب» نشان می‌دهد مخاطب فیدیبو و طاقچه، ذائقه‌های متفاوتی نسبت به یکدیگر دارند. مخاطب طاقچه اقبال بیشتری به آثار با مؤلف فارسی‌زبان دارد و مخاطب فیدیبو به سمت ترجمه‌ها گرایش بیشتری پیدا کرده. البته در این داده‌ها نباید این نکته را فراموش کرد که نحوه تبلیغات و قرارگیری هر کتاب در بازه تخفیفی در هر کدام از این اپلیکیشن‌ها روی میزان فروش کتاب‌ها اثرگذار است.

با تمام این تفاسیر در هر دو اپلیکیشن کتابی، کتاب‌های تألیفی چند سال اخیر وجود ندارد و این نشان می‌دهد، اپلیکیشن‌ها در معرفی و فروش تازه‌های نشر موفق عمل نمی‌کنند.

اگر عناوین پرفروش در میان کتاب‌ها را کنار بگذاریم، به نویسندگانی می‌رسیم که بیشترین میزان فروش را در فیدیبو داشته‌اند. برخلاف عناوین کتاب‌ها در فیدیبو که نویسندگان خارجی سهم بیشتری در آن دارند، در میان پرفروش‌ترین نویسندگان فیدیبو حضور محمود دولت‌آبادی، فنودور داستایفسکی، امیرعلی نویبان، ویکتور هوگو و جی کی رولینگ حضور دارد. حضور دو نسل متفاوت از نویسندگان داخلی (امیرعلی نویبان به عنوان نسل جدید نویسندگان و محمود دولت‌آبادی از نسل قبل) توجه را به خود جلب می‌کند. البته نباید این نکته را فراموش کرد که دلیل اصلی حضور کتاب‌های نویبان و دولت‌آبادی در میان پرفروش‌ترین نویسندگان، نسخه صوتی کتاب‌های این دو نویسنده است. به عنوان مثال در میان پر مخاطب‌ترین آثار صوتی در هر دو اپلیکیشن طاقچه و فیدیبو نام محمود دولت‌آبادی به چشم می‌خورد.

آمار دیگری که فیدیبو در حوزه کتاب‌های ترجمه شده‌اش منتشر کرده مربوط است به محبوب‌ترین مترجمان در این اپلیکیشن. حسن شهباز، سروش حبیبی، پیمان خاکسار، ویدا اسلامیه و پرویز شهدی پنج نویسنده هستند که در میان نشر‌های روان‌شناسی پیشرو در بخش مجازی نشر قطره، نشر نوین، میلکان، انتشارات نسل نواندیش و نشر چشمه پرفروش‌ترین انتشارات‌های فیدیبو در سال ۱۴۰۳ هستند. اگر

چارسو

زندگی کتابی احترام برومند

احترام برومند، بازیگر پیشکسوت سینما و تلویزیون درباره جایگاه کتاب در زندگی‌اش گفت: «زندگی و تربیت من به‌گونه‌ای بوده که همیشه کتاب در آن جای داشته است. از همان بچگی مدام در دستاں پدر خود کتاب دیده‌ام و بعد از آن هم به‌واسطه همین تربیت شهودی، خودم اهل کتاب‌خواندن شدم و با فردی هم ازدواج کردم که کتاب برای او مقدس بود و در هر زمانی که بیکار می‌جلب، حتی ۵ دقیقه، وقت خود را با کتاب سپری می‌کرد و الان هم در خانه کوچک خود کتابخانه بزرگی داریم.»

او با اشاره به ساخت آثار اقتباسی در سینما و تلویزیون بیان کرد: «کتاب‌های پرفروشی بودند که به فیلم هم تبدیل شده‌اند و در حال حاضر هم مشغول آثار «بامداد خمار» و «سووشون» ترکس آیار هستیم که هر دو برگرفته از کتاب و داستان معروفی است.»

اوافزود: «فکر می‌کنم کتاب‌هایی که خاطرات سیاست‌مداران را در خود دارند یا به بزرگان تاریخ می‌پردازند باید به فیلم و سریال تبدیل شوند. یادم است علی حاتمی طرحی به نام «ملکه‌های برفی» با موضوع زندگی فوزیه، ثریا و فرح داشت که به وزارت ارشاد هم ارائه داد که در نهایت خروجی به دنبال نداشت. چنین موضوعاتی سوره‌های جذابی‌اند که قابلیت تبدیل به فیلم و سریال هم دارند. حتی خاطرم است آقای حاتمی قصد داشت فیلمی بر اساس کتاب «پایامبر» زین‌العابدین رهنما بسازند که این امر هم محقق نشد.» برومند در پایان گفت: «در بین کتاب‌هایی که خوانده‌ام، برخی از آن‌ها در ذهنم مانده‌اند که از جمله آن‌ها می‌توانم به «کلیدر» محمود دولت‌آبادی اشاره کنم.»

چشمه را کنار بگذاریم، در میان پنج نشر برتر فیدیبو ۴ مورد، مربوط به کتاب‌های روان‌شناسی و توسعه فردی است. این آمار زمانی معنا می‌دهد که گاهی به قیمت کتاب‌های این نشر‌ها در اپلیکیشن‌های کتابی بیندازیم و تعداد عناوین منتشرشده از آن‌ها را در این اپ‌ها مورد بررسی قرار دهیم. با بررسی این آمار به نتیجه‌ای جالب می‌رسیم، ۵ نشر پرفروش نمایشگاه کتاب هیچ حضوری در میان پرفروش‌های دو اپلیکیشن ندارند. در نمایشگاه سال ۱۴۰۳ پنج نشر اول، معارف، قدیانی، سوره مهر، کتاب ارجمند و افق بودند که عملاً هیچ نامی از این ۵ نشر در دو اپلیکیشن اصلی کتاب‌خوانی مردم حضور ندارد. حتی اگر بازه را تا ۱۰ نشر پرفروش نمایشگاه کتاب هم فراتر ببریم باز هم به جز نشر چشمه، هیچ نقطه اشتراکی میان پرفروش‌های نمایشگاه کتاب و اپلیکیشن‌های کتابی پیدا نمی‌کنیم. این مسئله یعنی بازار نشر چاپی و نشر غیر چاپی، دو مدل متفاوت از مخاطب را برای خود در نظر گرفته‌اند و برای دو مخاطب کاملاً متفاوت تولید محتوا می‌کنند و برخی نشر‌های چاپی هنوز مایل نیستند تن به حضور در فضای اپ‌ها و فروش کتاب‌هایشان در ان فضا را بدهند.

قدرت اپلیکیشن‌ها در کتاب‌های صوتی است

بیراه نیست اگر بگوییم رقابت اصلی میان دو اپلیکیشن اصلی کتاب در کشور، در بخش صوتی قرار دارد. چرا؟! دلایل حجم تولید محتوایی است که هر کدام از این نشر‌ها سعی دارند در بازه یک سال اخیر از خود ارائه دهند. فیدیبو در چند سال اخیر، به شدت روی تبدیل کردن تمام کتاب‌های متنی‌اش به صوتی تمرکز کرده و طاقچه هم سعی کرده، در کنار نمایش متنی یک اثر قابلیت خوانش صوتی را هم برای کاربرانش فعال کند.

«خسرو شیرین»، «بچه مردم»، «اثر مرکب»، «آینه» و «آرش کمانگیر» پنج اثر صوتی با بیشترین دریافت (دانلود) در طاقچه است و اگر بخواهیم از حیث محبوبیت مورد بررسی قرار دهیم، «مغازه خودکشی»، «شازده کوچولو»، «معجزه (شکرگزاری)»، «اثر مرکب» و «خسرو و شیرین» محبوب‌ترین آثار طاقچه هستند. در این مورد هم به جز «مغازه خودکشی»، شباهتی میان طاقچه و فیدیبو نیست چون پرفروش‌ترین آثار صوتی فیدیبو، «مجموعه کلیدر»، «اول عاشق خودت باش»، «مغازه خودکشی»، «جای خالی سلوچ» و «کآن لم یکن» است. فیدیبو در چند سال اخیر تمرکزش روی صوتی کردن آثار دولت‌آبادی گذاشته و این امر کاملاً در آمارهای این اپ هم مشهود است.

در میان نشر‌های صوتی‌ای که بیشترین فروش را در فیدیبو داشته‌اند آوانامه، رادیو گوشه، نوین کتاب، فیدیبو و ماه آوا بیشترین مخاطب را داشته‌اند و گویندگانی همچون آرمان سلطان‌زاده، مهبد قناعت‌پیشه، سحر بیرانوند، شیما درخشش و هوتن شکبیا بیشترین محبوبیت را میان گویندگان کتاب‌های صوتی داشته‌اند.

طاقچه وفیدیبو رقیب نیستند

وقتی به آمارهای میان دو بستر اصلی کتاب مجازی در کشور نگاه می‌کنیم متوجه عدم رقابت میان این دو اپلیکیشن می‌شویم. در حقیقت طاقچه و فیدیبو با خریداری انحصار برخی کتاب‌ها و برخی از نشر‌ها سعی کرده‌اند مخاطب مد نظر خود را جذب کنند و چه از لحاظ فرم فزیکال اپلیکیشن و چه از نظر محتوای موجود در اپ‌ها کاملاً فضای متفاوتی را نسبت به هم شکل دادند. به عنوان مثال اگر مخاطبی بخواهد به سراغ کتاب‌های روان‌شناسی و یا توسعه فردی برود، طبیعتاً فیدیبو انتخاب بهتری برای او است و اگر بخواهد به سراغ شعر و یا کتاب‌های مذهبی برود، طاقچه پاسخگوی نیازهای اوست. حتی در کتاب‌های صوتی هم با آن که موضوعات مشابهی در هر دو اپ وجود دارد باز هم فضای رقابتی میان دو اپ دیده نمی‌شود و بیشتر خریدن انحصار است که تعیین گر رقابت میان این اپلیکیشن است.

بازار نشر مجازی طی سال‌های آینده با توجه به گرانی روز افزون کاغذ، روی آوردن تعداد بیشتری از نویسندگان به کتاب‌های الکترونیک و البته تغییر عادات کتابخوانی، تپ داغ‌تری را تجربه خواهد کرد. باید دید آیا به جز کتاب‌های توسعه فردی و روان‌شناسی، باقی انتشارات‌ها هم به عرضه با قیمت پایین آثار جدیدشان در بستر اپلیکیشن‌ها روی می‌آورند؟ آیا اپلیکیشن‌ها می‌توانند در ذائقه‌سازی برای مخاطب اثر فعالانه داشته باشند و طیف گسترده‌تری از کتاب‌ها (به خصوص از نویسندگان جدیدتر) به مخاطب عرضه کنند؟ بر اساس آماری که بررسی کردیم، هنوز اپلیکیشن‌های کتابی مسیر طولانی‌تری را تا تغییر نبض جامعه داشته باشند.

محبوب‌ترین مترجم‌ها (فیدیبو)

حسن شهباز
سروش حبیبی
پیمان خاکسار
ویدا اسلامیه
پرویز شهدی

پرفروش‌ترین ناشران صوتی (فیدیبو)

آوانامه
رادیو گوشه
نوین کتاب
فیدیبو
ماه آوا

پرفروش‌ترین کتاب‌های متنی (فیدیبو)

وقتی نیچه گریست
درمان شوپنهاور
چهل و هشت قانون قدرت
عادت‌های اتمی
امامان و معنی زندگی

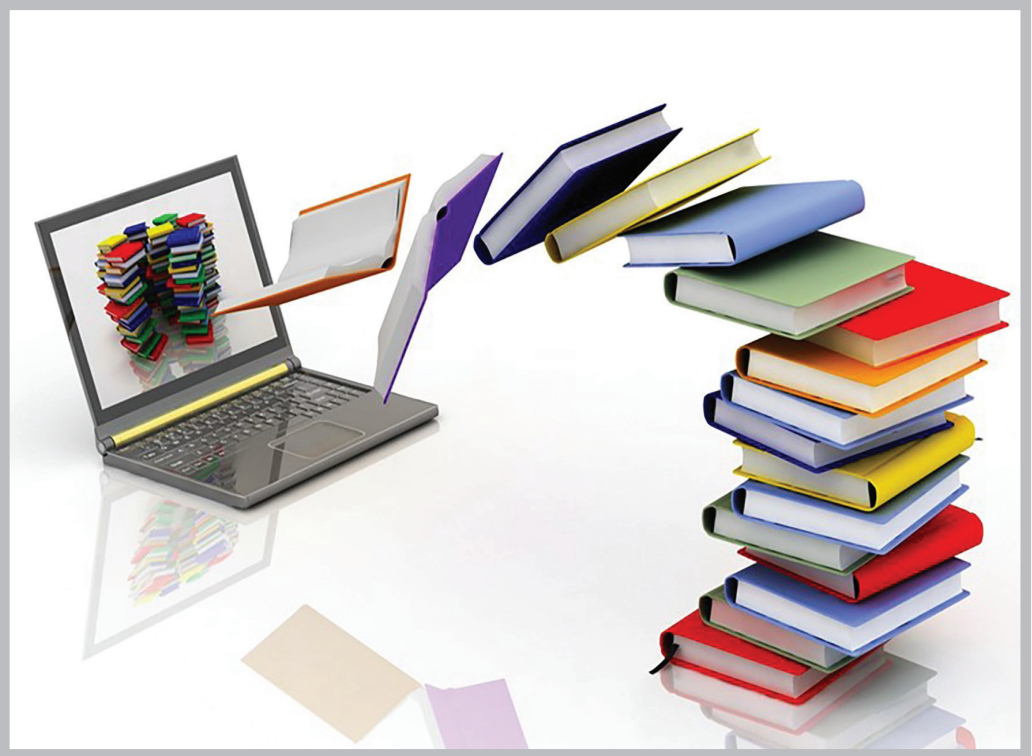
پرفروش‌ترین کتاب‌های صوتی (فیدیبو)

مجموعه کلیدر
اول عاشق خودت باش
مغازه خودکشی
جای خالی سلوچ
کآن لم یکن

محبوب‌ترین نویسنده‌ها (براساس میزان مطالعه آثار، فیدیبو)

محمود دولت‌آبادی
فنودور داستایفسکی
امیرعلی نویبان
ویکتور هوگو
جی کی رولینگ

چه می‌خوانند

پرفروش‌ترین ناشران متنی (فیدیبو)

نشر قطره
نشر نوین
میلکان
انتشارات نسل نواندیش
نشر چشمه

محبوب‌ترین آثار متنی (طاقچه)

کتابخانه نیمه شب
آب‌یات هل‌دار
شاهنامه
نشر طاقچه
انتشارات شهید ابراهیم هادی
روای نیمه‌شب

بیشترین دریافت آثار متنی (طاقچه)

شاهنامه
زن زیادی
دیوان حافظ
لیلی مجنون
زندگی‌نامه استیو جابز

محبوب‌ترین آثار صوتی (طاقچه)

مغازه خودکشی
شازده کوچولو
معجزه (شکرگزاری)
اثر مرکب
خسرو و شیرین

بیشترین دریافت آثار صوتی (طاقچه)

خسرو و شیرین
بچه مردم
اثر مرکب
آینه
آرش کمانگیر

«امیرکبیر»

امتیاز همه آثار نادر ابراهیمی را خرید

مجدالدین معلمی، مدیرعامل انتشارات امیرکبیر در گفت‌وگو با ایرنا درباره عرضه آثار نادر ابراهیمی در نمایشگاه کتاب گفت: «احیای مجموعه‌های قدیمی امیرکبیر از جمله دستورالعمل‌های فعلی ماست و آثار مختلفی از نویسندگان جهان را که توسط مترجمان نام‌آشنای کشور بازگردانی شده بودند، با چاپ جدید عرضه می‌کنیم. در این زمینه متأسفانه بسیاری از این مترجمان از دنیا رفته‌اند اما آثارشان همچنان پرفروش است و مخاطبان امیرکبیر دنبالشان می‌کنند که در این زمینه می‌توان به ترجمه بهمن فرزانه از «صدسال تنهایی» نوشته گابریل گارسیا مارکز اشاره کرد. در این میان و با تاکید بر طرح احیای آثار قدیمی، خرید امتیاز آثار نادر ابراهیمی و انتقال کاملشان به امیرکبیر هم از جمله اتفاقات مهمی است که طی چندماه گذشته رخ داده و به موجب آن، تمام آثار زنده‌یاد نادر ابراهیمی را در نمایشگاه کتاب پیش‌رو، عرضه می‌کنیم تا پاسخ نیاز مخاطبان این نویسنده ملی را بدهیم.»

مدیرعامل انتشارات امیرکبیر با اشاره به طرح تقویت فعالیت این انتشارات افزود: «طی چهارسال گذشته یعنی از سال ۱۴۰۰ تا پایان ۱۴۰۳ در مجموع هزار و ۳۴ عنوان کتاب در انتشارات امیرکبیر چاپ شده که ۱۸۴ عنوانشان چاپ اول و ۸۵۰ عنوانشان هم تجدیدچاپ هستند. آمار جزئی و دقیق ما می‌گوید چاپ‌اولی‌های امیرکبیر در این بازه زمانی، ۱۱۱ هزار و ۱۵ نسخه و عناوین تجدیدچاپی هم یک میلیون و ۸۵ هزار و ۵۴۹ جلد شده‌اند. شمار مجلدات چاپ‌شده این نشر از ۱۴۰۰ تا پایان ۱۴۰۳ هم یک میلیون و ۱۹۶ هزار و ۵۴۴ جلد است.»

